

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА”
(для бакалаврів, спеціалістів)

МАУП

Київ 2005

Підготовлено кандидатом медичних наук, доцентом *О. Г. Назаровою*

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту (протокол № 9 від 15.06.04)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Назарова О. Г. Навчальна програма дисципліни “Соціальна медицина”
(для бакалаврів, спеціалістів). — К.: МАУП, 2005. — 14 с.

Програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Соціальна медицина”, вказівки до виконання контрольної роботи, завдання для контрольних робіт, контрольні питання, а також список рекомендованої літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У XXI ст. передбачувано підвищуються вимоги до систем охорони здоров'я, покликаних зберігати й поліпшувати здоров'я населення в умовах посилення дії негативних факторів ризику, детермінованих розвитком цивілізації. Стурбованість з цього приводу має глобальний характер і визначена як глобальна стратегія Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ).

Мета реалізації глобальної стратегії “Здоров'я для всіх у двадцять першому столітті” в Європейському регіоні з чисельністю населення близько 870 млн осіб полягає в забезпеченні справедливості й рівних прав з питань охорони здоров'я для населення різних європейських країн, зміцнення здоров'я найвразливіших груп населення (інвалідів, осіб похилого віку, дітей, молоді, жінок, осіб з хронічними захворюваннями), сприянні зменшенню найпоширеніших захворювань (серцево-судинних, психічних, інфекційних злоякісних новоутворень, травматизму та ін.).

Основною передумовою реалізації окресленої стратегії є адекватна підготовка національних медичних кадрів.

Мета вивчення дисципліни “Соціальна медицина” — сформувати навички і вміння фахового аналізу стану здоров'я населення, засвоїти медико-соціальні чинники формування популяційного здоров'я і закономірності найпоширеніших захворювань у світі й Україні.

Основні завдання дисципліни:

- ознайомити студентів з основними поняттями про суспільне здоров'я, чинниками, які його зумовлюють, і методами їх вивчення;
- висвітлити закономірності груп показників здоров'я різних верств населення України;
- розкрити сутність медико-демографічних процесів, процесів захворюваності населення і виявити їх закономірності;
- охарактеризувати найактуальніші проблеми популяційного здоров'я в Україні й медико-соціальні чинники, що впливають на здоров'я людини;
- ознайомити з методологією аналізу показників здоров'я.

Дисципліна “Соціальна медицина” тісно пов'язана з іншими дисциплінами курсу і спрямована на формування фахівця-управлінця в галузі охорони здоров'я із сучасними знаннями аналізу популяційного здоров'я і медико-соціальних чинників його формування.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА”

№ пор.	Назва розділу і теми
	<i>I. Теоретичні основи вивчення популяційного здоров'я</i>
1	Концепція розвитку охорони здоров'я населення України
2	Чинники, що зумовлюють здоров'я населення; методи вивчення, закономірності
3	Медико-соціальні проблеми демографічних процесів в Україні та сучасному світі
4	Методика вивчення захворюваності населення. Актуальні проблеми захворюваності населення України та світу
5	Характеристика найважливіших соціально небезпечних хвороб
6	Впровадження державних програм у практичну діяльність закладів охорони здоров'я
	<i>II. Практичні основи аналізу показників здоров'я</i>
7	Оцінка суспільного здоров'я за демографічними показниками
8	Оцінка репродуктивного здоров'я

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА”

Розділ I. Теоретичні основи вивчення популяційного здоров'я

Тема 1. Концепція розвитку охорони здоров'я населення України
(до 2010 р.)

Основні напрями реформування системи охорони здоров'я: впровадження сімейної, страхової медицини; реформування системи надання медичної допомоги; пріоритетний розвиток первинної допомоги; реформування ступеневої медичної освіти; створення єдиного медичного простору.

Література [1–3]

Тема 2. Чинники, що зумовлюють здоров'я населення; методи вивчення, закономірності

Групи чинників, що формують здоров'я населення. Схема групування факторів ризику та їх впливу на популяційне здоров'я. Групи та критерії здоров'я. Тенденції основних показників здоров'я населення України.

Література [4; 5; 7; 9]

Тема 3. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів в Україні та сучасному світі

Чисельність і склад населення України та світу. Механічний та природний рухи населення. Народжуваність. Смертність. Методика розрахунку їх показників. Динаміка та регіональні особливості показників. Материнська смертність. Смертність немовлят.

Література [4; 6; 12]

Тема 4. Методика вивчення захворюваності населення. Актуальні проблеми захворюваності населення України та світу

Поняття “захворюваність населення”, її місце в комплексі медичних показників популяційного здоров'я. Методи вивчення захворюваності населення за звертаннями по медичну допомогу; методи медичних оглядів, опитувань населення, спеціальних вибіркового досліджень; вивчення захворюваності за даними про причини смерті. Переваги і недоліки різних методів вивчення захворюваності населення. Показники захворюваності в Україні та світі.

Література [4, 5, 7]

Тема 5. Характеристика найважливіших соціально небезпечних хвороб

Медико-соціальні аспекти найважливіших хвороб. Хвороби системи кровообігу. Злоякісні новоутворення. Травми. Психічні розлади. Наркоманія. Інфекційні та паразитарні хвороби. Феномен ВІЛ/СНІД. Туберкульоз. Аналіз показників захворюваності й поширеності в Україні та світі.

Література [8–14]

Тема 6. Впровадження державних програм у практичну діяльність закладів охорони здоров'я

Результати впровадження Національної програми імунопрофілактики (аналіз захворюваності на “керовані” інфекції). Зниження смертності немовлят, материнської та перинатальної смертності як результат реалізації Національної програми “Діти України”. Національні програми “Цукровий діабет”, боротьби із захворюванням на туберкульоз, “Онкологія”, “Кардіологія”, “Репродуктивне здоров'я”. Фінансування національних цільових комплексних програм.

Література [11–14]

Розділ II. Практичні основи аналізу показників здоров'я

Тема 7. Оцінка суспільного здоров'я за демографічними показниками

Демографія як наука і предмет викладання. Статика і динаміка населення у світі та Україні. Демографічні показники руху населення як критерії популяційного здоров'я. Демографічна криза в Україні.

Література [4; 8; 10; 11]

Тема 8. Оцінка репродуктивного здоров'я

Методи оцінки репродуктивного здоров'я. Народжуваність. Загальні спеціальні показники народжуваності. Критерії ВООЗ, що визначають “живонародженість”. Європейські критерії смертності немовлят. Причини і фактори, що впливають на рівень дитячої смертності.

Література [4; 7; 8; 11; 12]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Відповідно до навчального плану студенти виконують контрольну роботу з дисципліни “Соціальна медицина”. Виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання є складовою навчального процесу та активною формою самостійної роботи студентів, покликаною сприяти поглибленому вивченню основних тем курсу, формуванню практичних навичок аналізу стану здоров'я населення.

Мета контрольної роботи — поглибити і розширити спектр знань з оцінювання популяційного здоров'я, а також сформувати у студентів уміння самостійно працювати з навчальною спеціальною літературою, законодавчими актами, обліковими документами та матеріалами власних досліджень у закладах охорони здоров'я.

Номер варіанта контрольної роботи студенти вибирають за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	Номер варіанта контрольної роботи
А, Б, В	1
Г, Д, Е	2
Є, Ж, З	3
І, Й, К	4
Л, М, Н	5
О, П, Р	6
С, Т, У	7
Ф, Х, Ц	8
Ч, Ш, Щ	9
Ю, Я	10

Послідовність виконання контрольної роботи:

1. Індивідуальне завдання слід доповнити описово (словами) або схемами та цифрами.
2. Скласти список використаної літератури.
3. Посилання на облікові документи або звіти закладів охорони здоров'я потребують копій документів у додатках.
4. Додатки.

Контрольна робота повинна бути здана у строк, встановлений навчальним планом. Студенти, які не здали контрольну роботу, до заліку (іспиту) не допускаються. Контрольну роботу потрібно підписати і зазначити дату її виконання. При задовільному її виконанні контрольну роботу буде зараховано. За наявності зауважень викладача студент доопрацьовує роботу з урахуванням зауважень і здає її до деканату.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Демографія як наука, її мета, завдання і методи.
2. Динаміка народжуваності та смертності населення України.
3. Національна програма “Цукровий діабет”.

Варіант 2

1. Поняття захворюваності, методи її вивчення.
2. Дані про первинну та загальну захворюваність населення в Україні.
3. Національна цільова комплексна програма “Онкологія”.

Варіант 3

1. Вивчення народжуваності в Україні. Облікові документи.
2. Методи вивчення захворюваності; їх переваги і недоліки, показники.
3. Національна програма “Діти України”.

Варіант 4

1. Поняття природного приросту населення, його показники в Україні.
2. Облікові документи вивчення загальної захворюваності.
3. Національна програма боротьби з туберкульозом.

Варіант 5

1. Формула розрахунку народжуваності. Спеціальні показники народжуваності.
2. Захворюваність з тимчасовою втратою працездатності.
3. Національна програма боротьби з ВІЛ/СНІД.

Варіант 6

1. Популяційне здоров'я, його характеристики і показники.
2. Демографічні показники здоров'я.
3. Концепція розвитку охорони здоров'я населення України до 2010 р.

Варіант 7

1. Смертність в Україні: формули, облікові документи.
2. Захворюваність за даними медичних оглядів; її показники.
3. Концепція розвитку охорони здоров'я населення України до 2010 р.

Варіант 8

1. Народжуваність в Україні та світі. Проблеми абортів. Співвідношення пологів і абортів.
2. Формули розрахунку смертності немовлят.
3. Національна програма “Кардіологія”.

Варіант 9

1. Репродуктивне здоров'я: оцінки, методи вивчення.
2. Структура причин дитячої смертності; типи, види смертності немовлят.
3. Національна програма “Репродуктивне здоров'я України 2001–2005 рр.”

Варіант 10

1. Смертність немовлят: фактори ризику і причини.
2. Захворюваність за звертаннями по медичну допомогу, її види та показники.
3. Фінансування національних програм.

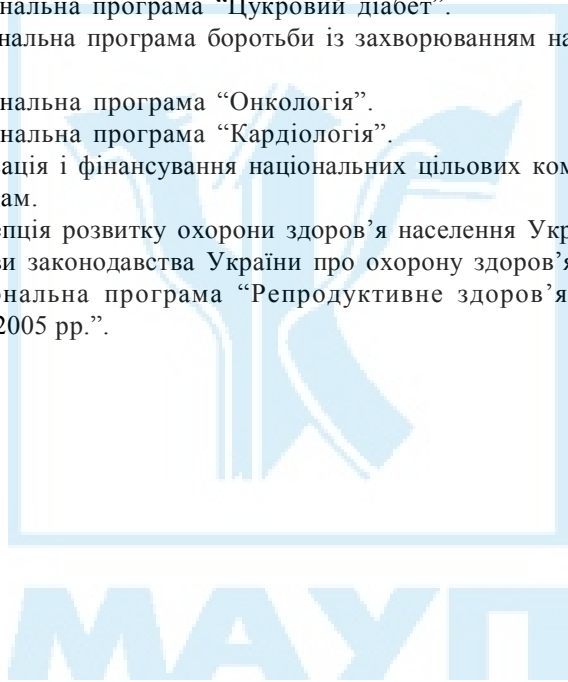
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Групи чинників, що формують здоров'я населення. Поняття “популяційне здоров'я”.
2. Схема групування факторів ризику та їх впливу на популяційне здоров'я. Групи та критерії здоров'я.
3. Тенденції основних показників популяційного здоров'я населення України.
4. Демографічні показники популяційного здоров'я. Механічний і природний рухи населення. Показники руху населення.
5. Методика розрахунку показників народжуваності та загальної смертності населення. Динаміка і регіональні особливості показників народжуваності та смертності в Україні.

6. Материнська смертність. Смертність немовлят. Типи і види смертності немовлят.
7. Поняття “захворюваність населення”, її місце в комплексі медичних показників популяційного здоров’я.
8. Методи вивчення захворюваності: за звертаннями по медичну допомогу, медичних оглядів, опитувань населення, спеціальних вибіркового досліджень, вивчення захворюваності за даними про причини смерті.
9. Переваги і недоліки різних методів вивчення захворюваності населення. Показники захворюваності населення за різними методами вивчення.
10. Захворюваність на інфекційні захворювання в Україні: тенденції і прогноз.
11. Медико-соціальні чинники підвищення рівня захворюваності на “керовані” інфекції. Епідемічна ситуація в Україні.
12. Медико-соціальне значення найпоширеніших захворювань.
13. Основні статеві особливості гіпертонічної хвороби, ішемічної хвороби серця, цереброваскулярних захворювань в Україні.
14. Основні фактори ризику розвитку хвороб системи кровообігу.
15. Медичні заклади спеціалізованої допомоги людям із хворобами системи кровообігу.
16. Заходи, які повинна включати комплексна програма профілактики хвороб системи кровообігу.
17. Соціально-економічні наслідки злоякісних новоутворень.
18. Основні фактори ризику виникнення злоякісних новоутворень.
19. Основні закономірності захворюваності та смертності від злоякісних новоутворень в Україні.
20. Медичні заклади подання допомоги хворим на злоякісні новоутворення в Україні.
21. Медико-соціальне значення нещасних випадків, отруєнь і травм.
22. Види травматизму, значення різних видів у структурі захворюваності та смертності.
23. Роль травматизму в різних показниках суспільного здоров’я.
24. Структура травматизму в Україні.
25. Основні чинники побутового, дорожньо-транспортного та виробничого травматизму.
26. Складові витрат суспільства, пов’язані з травматизмом.

27. Чинники підвищення ефективності медичної допомоги травмованим на догоспітальному та госпітальному етапах.
28. Медичні заклади та їх підрозділи, які надають допомогу травмованим.
29. Напрями профілактики травматизму.
30. Соціальні чинники підвищення суїцидальної активності населення України.
31. Основні чинники поновлення епідемії туберкульозу у світі наприкінці ХХ ст.
32. Динаміка захворюваності та смертності від різних форм туберкульозу впродовж останніх десятиліть в Україні.
33. Медичні фактори поширення туберкульозу в Україні.
34. Засади надання лікувально-профілактичної допомоги хворим на туберкульоз в Україні.
35. Провідні заклади медичної допомоги хворим на туберкульоз в Україні.
36. Державна нормативно-правова база з туберкульозу в Україні.
37. Медико-соціальні особливості туберкульозу в Україні.
38. Регіональні відмітні ознаки смертності від туберкульозу в Україні.
39. Соціальні чинники підвищення захворюваності та смертності від туберкульозу в Україні.
40. Медико-соціальне значення пандемії ВІЛ/СНІД: світові тенденції, прогноз.
41. Соціальні причини поширення пандемії ВІЛ/СНІД. Показники, що характеризують процес поширення ВІЛ/СНІД.
42. Облік хворих на СНІД і ВІЛ-інфікованих у світі та Україні. Причини недореєстрації. Стратегія і тактика виявлення ВІЛ-інфікованих.
43. Мета, методи і завдання профілактики ВІЛ/СНІД. Групи ризику.
44. Національна програма профілактики та боротьби зі СНІД.
45. Фактори поширеності алкоголізму і наркоманії.
46. Соціальні чинники, що зумовлюють виникнення алкоголізму і наркоманії.
47. Сучасні тенденції поширеності алкоголізму та наркоманії в Україні.
48. Медико-біологічні, соціальні та економічні наслідки алкоголізації та наркотичної залежності.

49. Заходи боротьби з алкоголізмом при медичній допомозі населенню, наркологічна допомога.
50. Первинна, вторинна та третинна профілактика алкоголізму і наркозалежності.
51. Національна програма імунопрофілактики і захворюваність на “керовані” інфекції в Україні.
52. Національна програма “Діти України” і динаміка материнської смертності та смертності немовлят.
53. Національна програма “Цукровий діабет”.
54. Національна програма боротьби із захворюванням на туберкульоз.
55. Національна програма “Онкологія”.
56. Національна програма “Кардіологія”.
57. Реалізація і фінансування національних цільових комплексних програм.
58. Концепція розвитку охорони здоров’я населення України.
59. Основи законодавства України про охорону здоров’я.
60. Національна програма “Репродуктивне здоров’я України 2001-2005 рр.”.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правова

1. Конституція України // ВВР України. — 1996. — № 30.
2. Основи Законодавства України про охорону здоров'я // ВВР України. — 1993. — № 4.
3. Про концепцію розвитку охорони здоров'я населення України: Указ Президента України № 1313/2000 від 7 грудня 2000 р. // СД: Законодавство України (Юрист-Плюс).

Основна

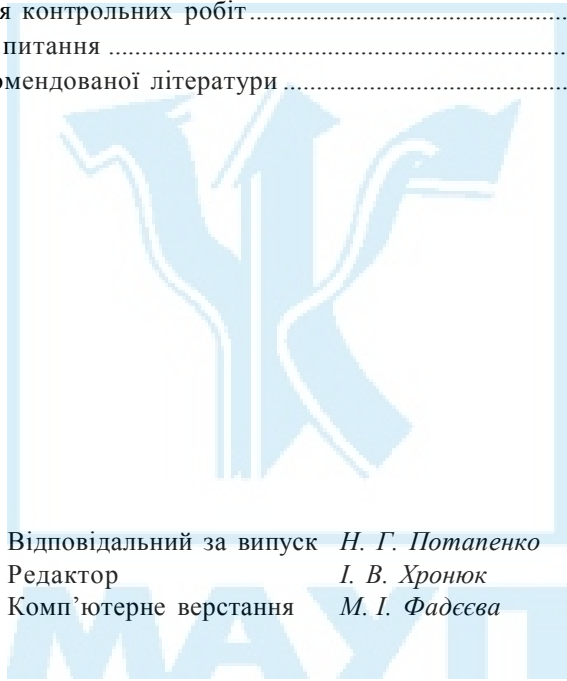
4. Соціальна медицина та охорона здоров'я / За ред. В. Ф. Москаленка, Ю. В. Вороненка. — Тернопіль: Укрмедінформ, 2000. — 680 с.
5. Вороненко Ю. В., Москаленко В. О. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 670 с.
6. Статистика населення с основами демографії / Т. С. Кильдемієв, Л. Л. Козлова, С. П. Ананьєва и др. — М.: Финансы и статистика, 1990. — 312 с.
7. Програмні тестові питання з соціальної медицини та охорони здоров'я / За ред. Ю. В. Вороненка. — К., 1997. — 256 с.
8. Голяченко О. М. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я. Ч. 1. — К., 1993. — 198 с.
9. Гончарук Е. И., Вороненко Ю. В., Марценюк Н. И. Изучение влияния факторов окружающей среды на здоровье населения. — К., 1989. — 204 с.
10. Мінцер О. П. Інформаційні технології в охороні здоров'я і практичній медицині. — К.: Вища шк., 2003. — 350 с.
11. Панорами охорони здоров'я населення України / За ред. А. В. Піддаєва, О. Ф. Возіанова, В. Ф. Москаленка. — К.: Здоров'я, 2003. — 396 с.
12. Кучер А. Світові медичні ресурси Інтернету: Довідник. — К.: Здоров'я, 2003. — 336 с.

Додаткова

13. Шерстюк О. М. Впровадження сучасних методів епідеміологічного нагляду за ВІЛ в Україні. — К., 2003. — 52 с.
14. Люди и ВИЧ / Под ред. Е. Пурик. — К., 2001. — 350 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Соціальна медицина”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Соціальна медицина”	4
Вказівки до виконання контрольної роботи	6
Завдання для контрольних робіт	8
Контрольні питання	9
Список рекомендованої літератури	13

Відповідальний за випуск *Н. Г. Потапенко*
Редактор *І. В. Хронюк*
Комп'ютерне верстання *М. І. Фадєєва*

Зам. № ВКЦ-2032

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП